

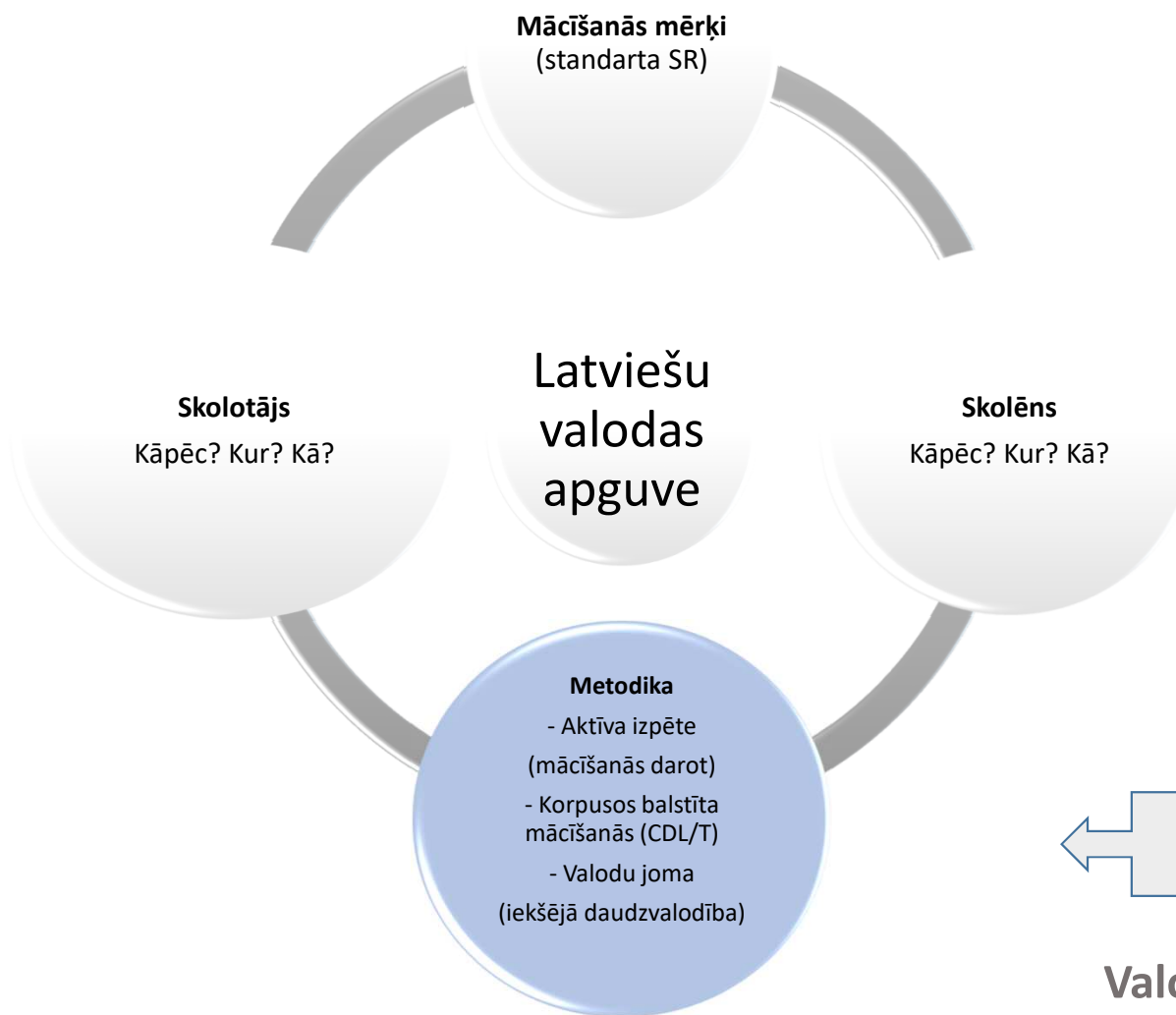
Projekts “Humanitāro zinātņu digitālie resursi: integrācija un attīstība” (Nr. VPP-IZM-DH-2020/1-0001)

Valodu korpusi kā resurss latviešu valodas gramatikas izzināšanai skolā

Sanita Martena

(Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija)

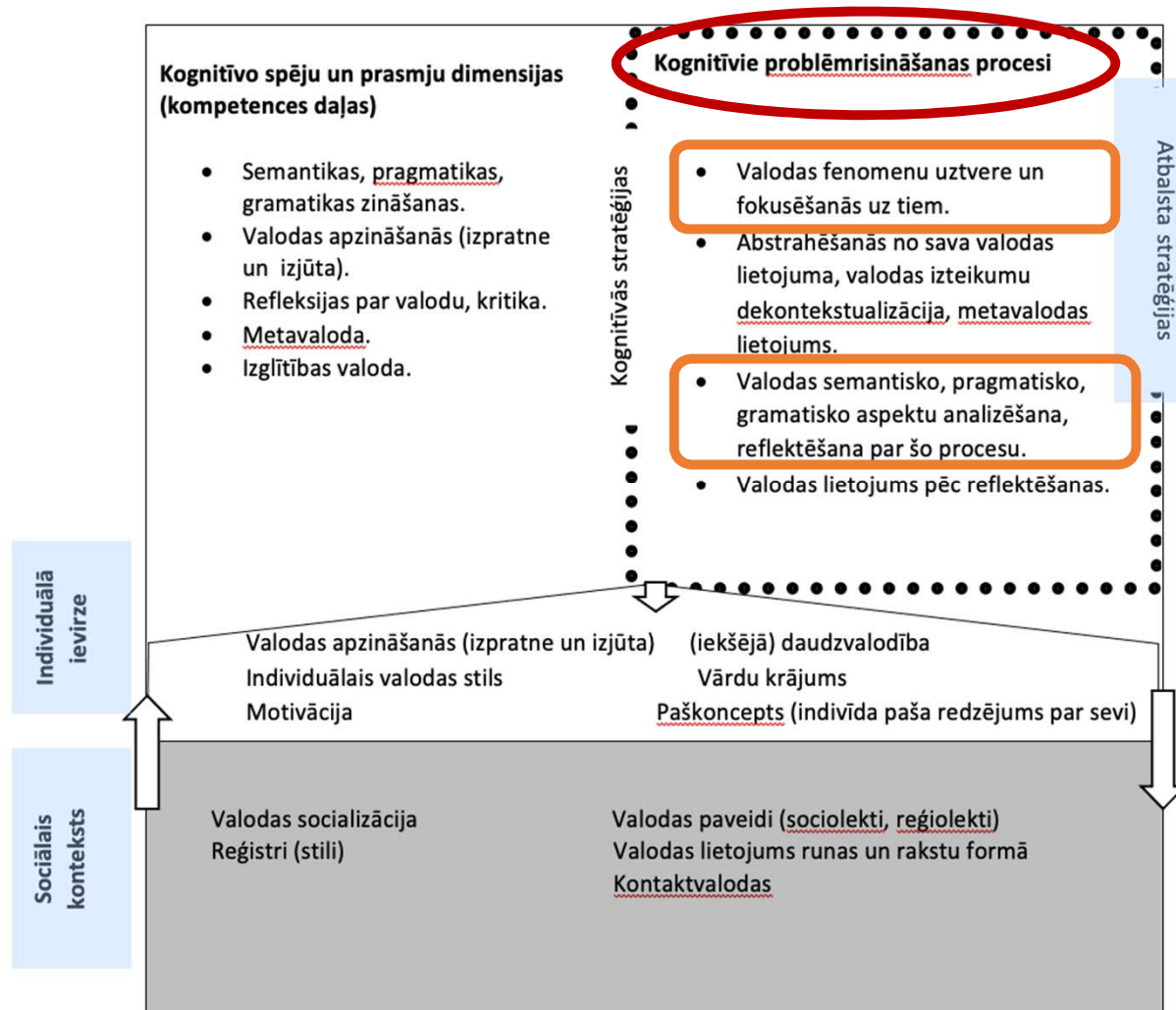
LU 80. konference
LETONIKA, DIASPORA UN STARPKULTŪRU KOMUNIKĀCIJA
Sekcija «Gramatika un korpusa pētījumi»
10.02.2022.

Valodniecība: valodas apguve – valodas dzīvotspējas priekšnoteikums (apdraudētajām valodām)

Metodika: aktīva valodas parādību izpēte

(pēc Wild, Wildfeuer 2019)

Metodika: korpusos balstīta mācīšana/-ās (CBL/T)

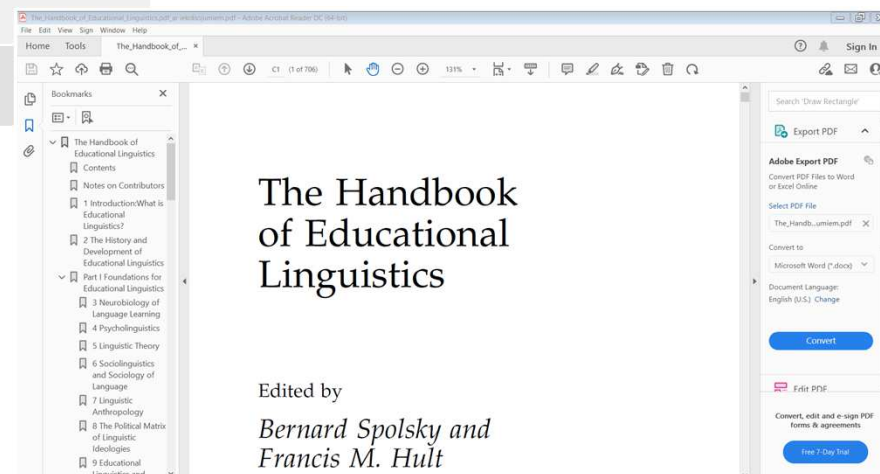
Spolsky, Hult (2008)

Vērojumi, kas valodā ir tipisks un kas – neparasts.

Vērojumi, (valodas) intuīcija, hipotēze, pētniecības jautājumi.

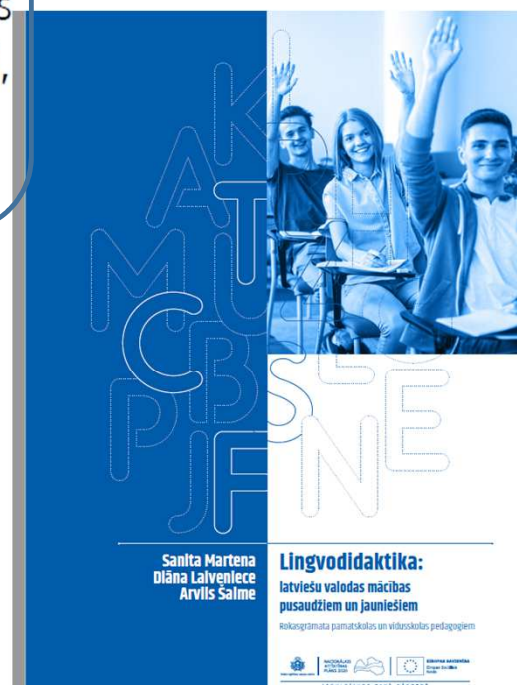
Nelieli uzdevumi – valodas parādību izzināšana (izpēte).

Atradumi – subjektīvas impresijas par valodas daudzveidību.

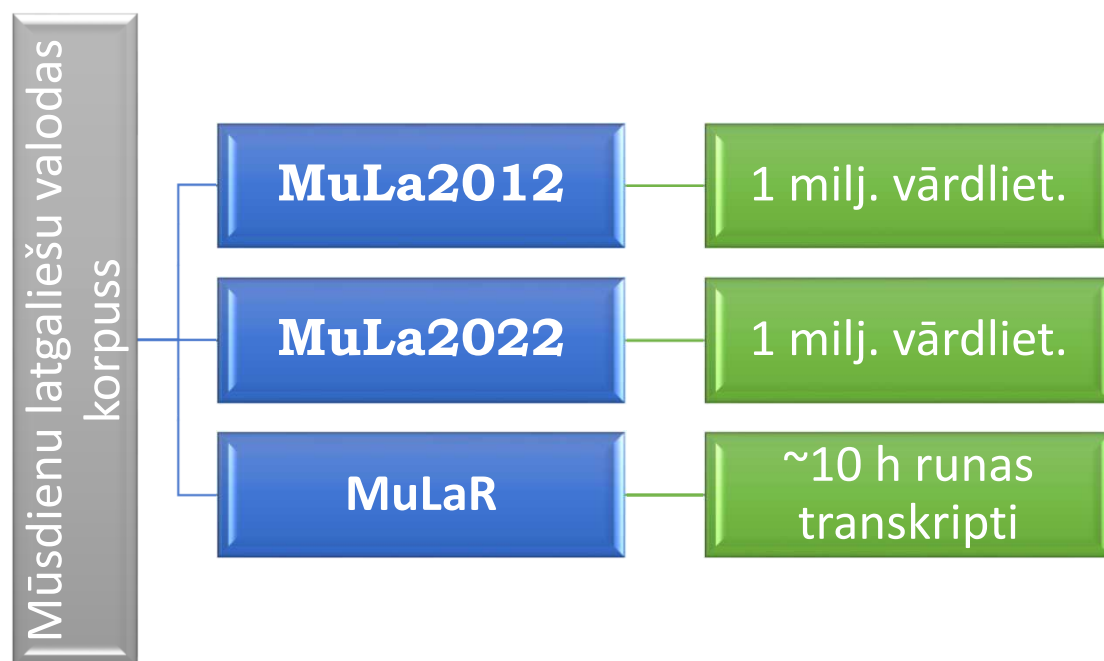
Metodika: Valodu joma (iekšējā daudzvalodība)

Vācu valodas lingvodidaktikā tiek lietoti arī tādi jēdzieni kā **iekšējā un ārējā daudzvalodība**, ar iekšējo daudzvalodību saprotot vienas valodas dažādus variantus (piemēram, dialektus), savukārt ārējā daudzvalodība tiek attiecināta uz dažādu normētu valodu zināšanām un lietojumu. Vācijas kontekstā šie jēdzieni tiek ilustrēti ar šādiem piemēriem: iekšējā daudzvalodība, ja bez vācu valodas indivīds lieto arī lejasvācu valodu, ārējā daudzvalodība – vācu un čehu valodas lietojums (Wild, Wildfeuer 2019, 14).

Skolotājs: Kāpēc? Kur? Kā?

KUR: LVK2018 + MuLa(R)

Par korpusu

MuLaR ir iekļauti:

- 1) Aglonas lauka pētījuma (2021) interviju materiāli;
- 2) Latgalē organizēto ekspedīciju lauka pētījumu (2009 – 2021) materiāli;
- 3) plašsaziņas līdzekļos izskanējušo TV un radio raidījumu audioieraksti (2018 – 2020);
- 4) Sibīrijā dzīvojošo latgaliešu runas ieraksti (2017–2018), sk. arī [šeit](#).
- 5) TriMCo dialektu korpusu projekta audio ieraksti latgaliešu valodā un šo ierakstu atšifrējumi.

Audio ierakstu atšifrējumi ir veikti, izmantojot ELAN programmu; audio ierakstu atšifrējumi ir doti ortogrāfiskajā transkripcijā, saglabājot izlokšņu iezīmes.

Katram audioierakstam ir pievienoti metadati: ziņas par ieraksta vietu un laiku, ieraksta ilgumu, runātāja dzimumu un vecu

Query: *[word='tōvs'%c]*
Number of results: 4

Recording

Transcription

▶

0:05 / 0:05

🔊

bet Artur nu **tōvs** tāvs arī ir bejs muzikants i instrumentu meistars skaņotuojs

▶

0:00 / 0:00

🔊

i vyspuor voi tu esi priceigs ka **tōvs** dāls nūzadorboj ar muzyku

▶

0:03 / 0:03

🔊

tys ir dzeivs eists **tōvs** dorbs tu nu tuo dzeivoj

▶

0:10 / 0:10

🔊

kaids byutu **tōvs** top treis ē latgališu literaturā nu kas byutu juoizlosa kotram cīnejamam latgališam

Mūsdienu latgaliešu runas korpuss

Runātās valodas audio ieraksti un to atšifrējumi

Search in the corpus...

Search

Par projektu

MuLaR ir Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas (RTA) humanitāro zinātņu pētnieku izveidots mūsdienu latgaliešu runas korpuss.

MuLaR ir daļa no VPP projekta “Humanitāro zinātņu digitālie resursi: integrācija un attīstība” (Nr. VPP-IZM-DH-2020/1-0001) rezultātiem. Vairāk par projektu sk. [here](#).

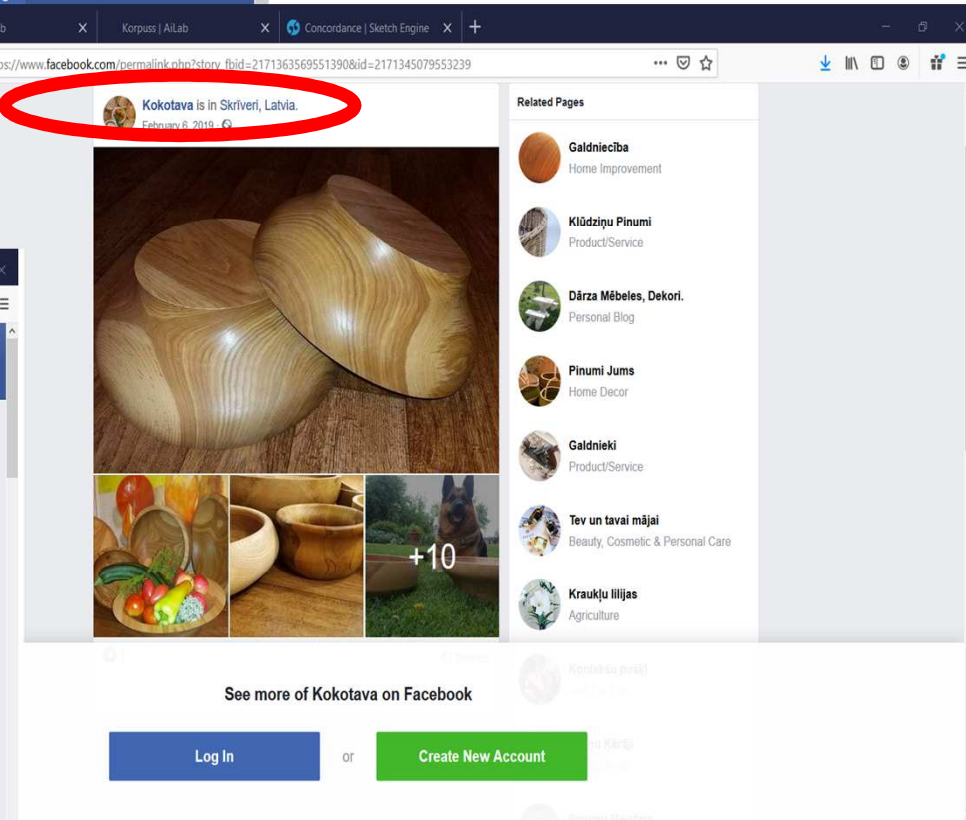
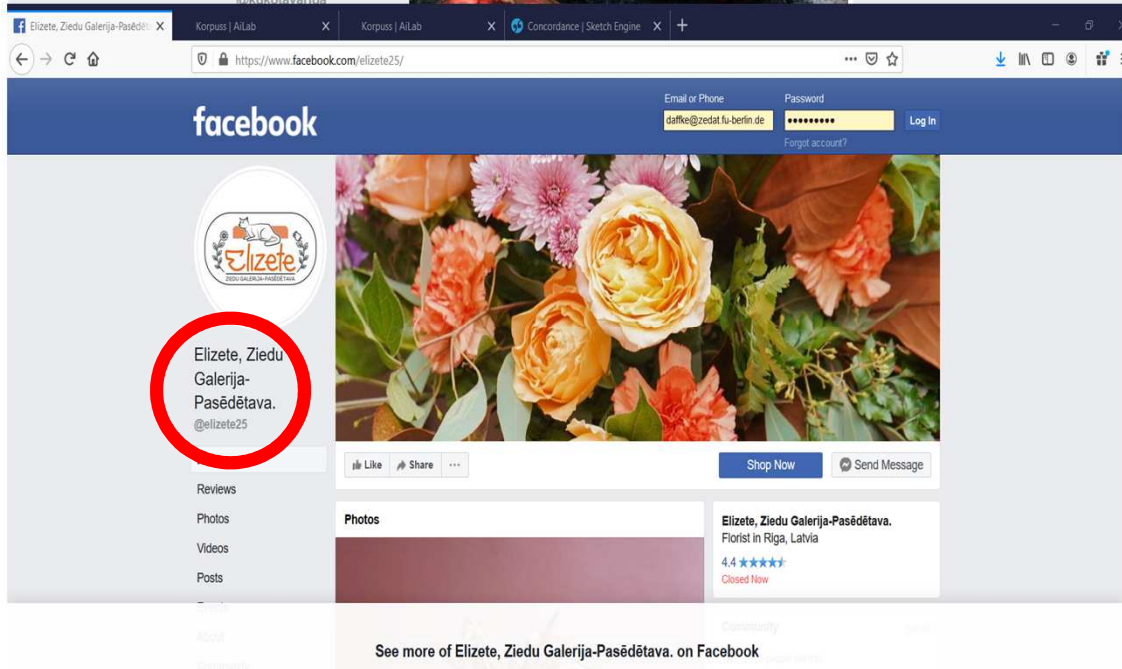
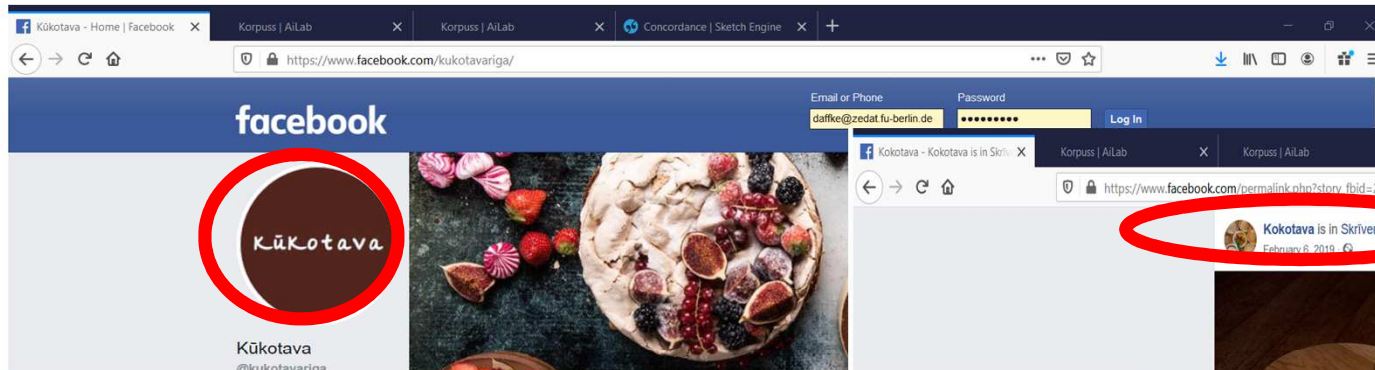
MuLaR nūsaukums ir atvasinājums no MuLa – Mūsdienu latgaliešu tekstu korpuss, kurā ir iekļauti rokstu volūdys teksti. [here](#).

MuLaR ir iekļauti audio ieraksti i tū atšifrijumi.

Skolotājs: Kāpēc? Kur? Kā?

pilnveidotu savu valodu un lietotu noteiktai saziņas situācijai piemērotāko vārdu krājumu.	izmantojot atbilstošus leksikogrāfijas materiālus. Vērtē vārdu izvēli saziņas mērķa sasniegšanā. Pilnveido savu prasmī lietot precīzus, iedarbīgus, noteiktai valodas lietojuma jomai specifiskus vārdus.	veidošanā. Salīdzina, pretstata, analizē un apkopo secinājumus par latviešu valodas un kādas citas valodas leksisko sistēmu un frazeoloģiju, par kopīgām un atšķirīgām iezīmēm un valodu kontaktu ietekmi uz valodas mainību un attīstību.
4.4. Nosaka vārdu piederību vārdšķirai, patstāvīgo vārdšķiru gramatiskās kategorijas, kā arī paigvārdu un izsaukmes vārda lietojuma īpatnības, lai mērķtiecīgi un kontekstam atbilstoši izmantotu šīs zināšanas praktiskā valodas lietojumā.	4.4. Demonstrē izpratni par latviešu valodas morfoloģisko sistēmu, identificējot un analizējot sistēmas elementus tekstā. Apzināti izmanto dažādu vārdšķiru gramatiskās kategorijas sava teksta veidošanā.	
4.5. Izmanto zināšanas par afiksēm, to nozīmi un izmantojumu vārddarināšanā, pamana jaunu vārdu ienākšanu valodā, lieto tos atbilstoši saviem mācību mērķiem.	4.5. Nosaka afiksus, lai vērtētu to nozīmi jaunu vārdu darināšanā un attīstītu jaunrades spējas pašiem darināt jaunus vārdus. Piedāvā idejas, kā aizgūt un atveidot vārdus latviešu valodā no citām valodām.	
4.6. Izmanto dažādas uzbūves vienkāršus un saliktus teikumus sava teksta veidošanā, ievērojot intermunkcijas rīmiu lietojumu un	4.6. Izmanto dažādas uzbūves teikumus, to sasaistes panēmienu un atbilstošas nīeturīmes dažādu žanru	

Kas šiem vārdiem ir kopīgs: kūkotava, kokotava, pasēdētava?

5	. </s><s> Tu, muna myuža golvenais pīskōrīns, Tu, zvaigzne, kas reizē ar mani	gotova	krist, bet naizdzist. </s><s> Dreizōk pōrtapt par vēl vīnu sauli, Puču dōrz
5	– Naaizmērsšu! </s><s> Il Nā. </s><s> Rūze tūmār šķīt eista, jymā smōrdoj tok	tova	sirds! </s><s> Ai, cik tyuļi, cik reibynūši! </s><s> Nā. </s><s> Rūze tūmā
5	► Guņsdzēsēji jau īprīkš sabraukuši — dzēš. </s><s> Elpu nūdzēš. </s><s> Viņ	tova	sirds Kai Napoleons Moskovā 1812. jūprūjom apjīmta līsmem elš — vēl v
5	avī vēl nanūrīt, Dīnas vyds, Vējs zīdūņputekšņus tronkoj — Saule nanūrīt: — As	tova	dzeive, Tu muna dzeive, Tik gaiša, tik zylga Kai azara mygla... </s><s> A
5	lamīs tovim bryunajīm kryšu golym... </s><s> I tod... </s><s> Nūducēs blokus	tova	, Vīneigi tova sējēja sūļi, Pazibās sātuve svāta, pylna ar zelteitīm gryudin
5	ryunajīm kryšu golym... </s><s> I tod... </s><s> Nūducēs blokus tova, Vīneigi	tova	sējēja sūļi, Pazibās sātuve svāta, pylna ar zelteitīm gryudim, I leis jī tev p
6	ar gaismu, jo gaisma ari ir materija. </s><s> Sīnas tev nabyus šķērsliis. </s><s>	Tova	jaunō mīsa izīs caur tū, kai radiovīļni voi televizijas signals. </s><s> Ari t
1	š tuoļuok nūtikis ar LgSC? </s><s> Tys atkareigs tikai nu Teve: Tys ir Tovs laiks i	Tova	interese Tī ir Tovi draugi i dūmubīdri Tuos ir Tovys idejis, cereibys i azart
7	udiņa augs', Whareorino 'dzeļža noms', Wharepaina 'mōja prīdēs', Wharepapa '	nūlyktova	, calta nu tutu kūka'. </s><s> Vōrds tutu apzeimoj kaidu kūku sugu, ir pa
2	– vīnu eistū ar ekskavatoru, a ūtru virtualū treisdimenseju ar datorprogrammu, i	sakuortova	juos tai, ka nu viersa i suona juos navarēja ni atpazeit ni atšķiert tū nu tuk
6	oja dzierkaļus, cytus amatņikus i stuojuos pi dorba. </s><s> Ap 1185. g. bejuse	gotova	gon bazneica, gon piļs, bet ar kristeišonu vīnolga nasaveice. </s><s> Kr
6	kūka bazneicys vītā suoce celt myura bazneicu, i jau 1780. g. tei beja gondreiž	gotova	; īsvieteita 1800. g. </s><s> Nu uorpusis i īkšpusis bazneica pīnuoceigi c
6	Kruoslovys (viesturis olūtūs nu 14. g.s. kai nūcītynuota Livonejys ordena preču	nūlyktova	) i tuos apleicīnis īpašnīki daudzū godu garumā (1729. g. </s><s> Kruos
#249	i referatā jys saceja: "Latgolas Tautas piļs, Rēzeknes komercskūla, Daugavpils	pīnōtova	, Latgolas Lauksaimņiceibas bīdreibu savīneiba un daudzas cytas organiz
	ājā nivīns nazynuoja, ka asu pajimts. apzvaneitys vysys nūdalis i atskurbtuve	kalteitova	, nikur par mani nabeja dzierdiejuši. bosūs leldiņu cyluošonus. sešpadsmys
	doc#410 uorejūs latvīšu raksteibai, tagadnis i nuokūtnis aktivūs divdabu formu praktiski	naizmontova	. </s><s> Feimaņu izlūksnē kai leluokajam vairumam Latgolys izlūkšņu 4. dekl

Latgaliešu rakstības noteikumi

Pieļaujamas arī t [] pagātnes formas ar -ov-
(skolovu, dūmovu, ratynovu).

Kopsavilkuma vietā: trīs jautājumi pārdomām

Kas skolotājam jāzina par valodu?

Kas skolotājam jāzina, lai viņš domātu lingvistiski?

Kā to var iemācīties?

Paldies!

sanita.martena@rta.lv